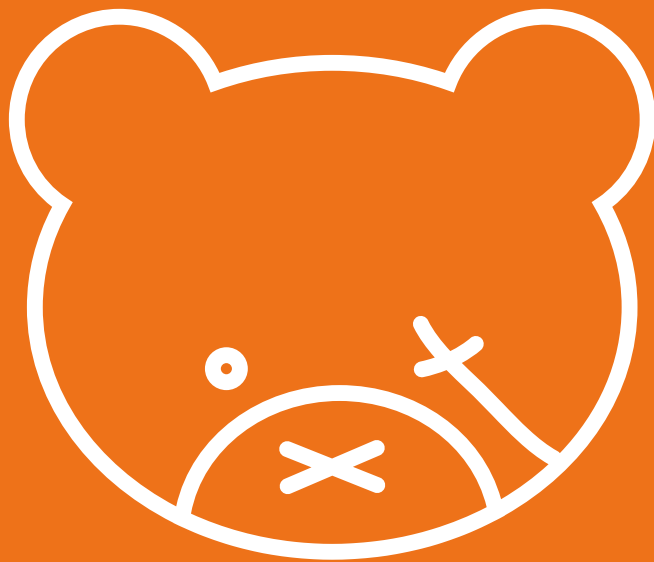

SEXUÁLNÍ NÁSILÍ NA DĚTECH

BROŽURA PRO DĚTI, RODIČE, ODBORNÍKY

DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM

ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE

Úmluva o právech dítěte zaručuje tvoje **PRÁVO NA OCHRANU PŘED NÁSILÍM**

Právo na ochranu před násilím znamená, že...

- * máš právo na život bez násilí

- * máš právo na ochranu před jakýmkoliv násilím – tělesným, duševním, citovým či sexuálním

- * máš právo na ochranu před týráním, zanedbáváním, špatným zacházením, urážením, ponižováním, výsměchem, šikanou, násilím na internetu, domácím násilím a jinými formami násilí

- * máš právo na ochranu před jakýmkoliv násilím ve své rodině – i před násilím ze strany dospělých nebo jiných dětí mimo rodinu

OBSAH

	Úvod	
I.	KAPITOLA PRO DĚTI	4
1	O sexuální zneužívání dětí	4
2	Pocity sexuálně zneužívaných dětí	7
3	Kdo ti může pomoci?	9
II.	OBECNÁ ČÁST, DEFINICE	16
	Co je sexuální násilí, sexuální zneužívání?	16
III.	KAPITOLA PRO RODIČE	23
1	Sexuální zneužívání a jeho další souvislosti	24
2	Sexuální zneužívání a legislativa	30
3	Co je dobré udělat?	32
4	Možná řešení situace dítěte	35
5	Čeho je dobré se vyvarovat?	36
IV.	KAPITOLA PRO ODBORNÍKY	37
1	Psychologové a poskytovatelé sociálních služeb	37
2	Školské instituce	40
3	Orgány sociálně-právní ochrany dětí	42
V.	PREVENCE A EDUKACE	44
1	Prevence	44
2	Sexuální výchova	46
3	Nebezpečí internetu a sociálních sítí	48
VI.	KONTAKTY A DALŠÍ POMOC	50

I. KAPITOLA PRO DĚTI

Pokud jsi nezletilé dítě, přečti si zejména tuto první kapitolu určenou právě dětem. Možná v ní najdeš odpovědi na některé své otázky. Pokud by nějaká tvoje otázka zůstala nezodpovězená, neváhej a zavolej třeba na Linku důvěry Dětského krizového centra – kontakty najdeš na konci brožury.

1. O SEXUÁLNÍM ZNEUŽÍVÁNÍ DĚTÍ

V případě, že došlo k sexuálnímu zneužívání, jsou děti často velmi zmatené a nejisté, kladou si otázku, co se to vlastně stalo, co to ten druhý člověk dělal či požadoval.

Rozpoznat sexuální zneužití pro tebe může být nesnadné. Čím jsou děti mladší, tím to bývá obtížnější.

POMOCT TI MŮŽE I TATO KAPITOLA.

Důležité je vědět, že:

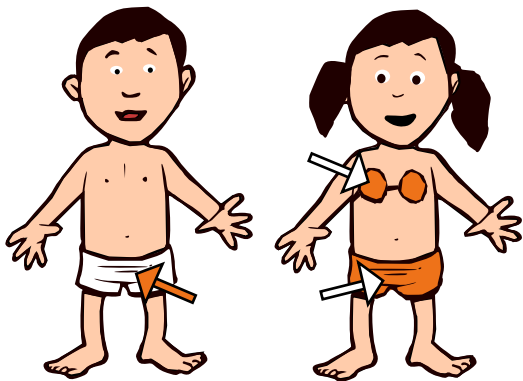
- sexuálně zneužitá může být dívka i chlapec
- sexuálního zneužívání se může dopouštět muž i žena

- sexuální zneužívání se může odehrávat mezi osobou starší 15ti let a jedním dítětem, nebo k němu může docházet ve skupině, kde je více dětí, nebo i více dospělých osob
- sexuální zneužívání může probíhat i bezkontaktně – sem řadíme např. pozorování, focení či natáčení nahého dítěte, ukazování pohlavních orgánů dítěti, pouštění pornografie dětem atd.
- sexuální zneužívání může probíhat i „na dálku“ prostřednictvím internetu a sociálních sítí – hovoříme o tzv. KYBERPROSTORU a o rizicích kyberprostoru.

Pokud se potřebuješ o této oblasti dozvědět více, můžeš využít naši brožuru **Rizika kyberprostoru** – najdeš ji na: <https://www.ditekrize.cz/app/uploads/2021/12/kyberbrozura-final-prosinec2021.pdf>.

Projdi si také naše **Desatero bezpečného chování na internetu** – najdeš ho na: <https://www.ditekrize.cz/app/uploads/2021/01/desatero2020-1.pdf>.

- sexuálního zneužívání se může dopustit i tobě blízká osoba, někdo, koho máš hodně rád-ráda a kdo má „rád“ tebe
- sexuálního zneužívání dětí se nesmí nikdo dopouštět! Společnost chrání děti před sexuálním zneužíváním i tím, že takové jednání označuje za trestný čin
- pokud máš dojem, že tě někdo sexuálně zneužil, jsi „obětí“ – společnost chrání oběti tím, že zajišťuje šetrný přístup k oběti a její ochranu – vše je zaneseno v zákoně o obětech trestných činů i v dalších zákonech.

Nikdo nemá právo dotýkat se tvého těla na místech, která označujeme jako intimní!

Nikdo nemá právo chtít po tobě, aby ses dotýkal intimních oblastí na jeho těle, prohlížel si jeho intimní oblasti, sledovat nahá lidská těla a podobně!

Můžeme říct, že intimní místa jsou ta, která si zakrýváme spodním prádlem či plavkami. K jejich rozpoznání ti pomůže i tento obrázek, na kterém jsou intimní místa označena šipkami.

NIKDO NEMÁ PRÁVO DOTÝKAT SE TVÉHO TĚLA ZPŮSOBEM, KTERÝ JE TI NEPŘÍJEMNÝ!

Pokud máš dojem, že se ti něco takového stalo, nebo pokud si myslíš, že se ti něco takového mohlo stát, svěř se nějaké blízké osobě ve svém okolí – může to být třeba máma nebo táta, babička, děda, teta, strýc, starší sourozenec; rodiče kamaráda, paní učitelka, školní psycholog a další. Pokud se ti zdá, že nemáš ve svém okolí takovou osobu, které se můžeš svěřit, zavolej či napiš na linku důvěry, nebo zajdi do krizového centra (kontakty najdeš na konci této brožury).

Nezůstávej se svými starostmi sám / sama! Každá starost se dá řešit!

Ve zcela výjimečných případech se tvých intimních míst může dotýkat rodič či lékař – většinou jde o situace související s hygienou, vyšetřením, ošetřováním či léčením. Vždy záleží na věku dítěte. Platí pravidlo, že pokud dítě zvládne například péči o hygienu samo, také ji samo provádí. V případě, že si nejsi jistý – jistá, že jsou některé doteky v pořádku, porad' se s někým dospělým ve svém okolí, nebo zavolej či napiš na linku důvěry.

2. POCITY SEXUÁLNĚ ZNEUŽÍVANÝCH DĚTÍ

Tvoje pocity jsou důležité! Věř svým pocitům, pokud ti říkají, že je něco „špatně“. Vnímej, zda jsou ti doteky či chování druhého vůči tobě příjemné nebo nepříjemné !

V situaci sexuálního zneužívání můžeš zažívat spoustu rozmanitých pocitů. Mnohé tě mohou překvapit či dokonce zaskočit; některé pocity mohou být naopak příjemné, jiných by ses raději zbavil/a; někdy mohou být pocity protichůdné, tj. příjemné i nepříjemné najednou, nebo se mohou rychle proměňovat. To, jaké pocity prožíváš, je často dáno i tvým věkem, formami sexuálního zneužívání, délkou zneužívání a tím, kdo se sexuálního zneužívání dopustil.

Je také rozdíl v tom, zda mělo sexuální zneužívání formu prohlížení pohlavních orgánů, nebo došlo k některé z forem kontaktních praktik či dokonce k některé z forem pohlavního styku. Mezi formami sexuálního zneužívání mohou být i takové, které jsou bolestivé. Na druhou stranu to, že nepocituješ při sexuálním zneužívání bolest, nemusí znamenat, že ti sexuální zneužívání neublíží.

BOLEST V TOMTO PŘÍPADĚ NEMUSÍ BÝT MĚŘÍTKEM!

POCITY, KTERÉ MŮŽEŠ ZAŽÍVAT:

nejistota, obavy, pocit ponížení, úzkost, nedůvěra k lidem, strach z lidí; zmatek, chaos, vnitřní neklid, vztek na sebe, vztek na toho, kdo tě zneužil; nenávisť, stud, strach z prozrazení, strach z potrestání; výčitky svědomí, pocity viny; smutek, zklamání, vnitřní zmatek, pocit zrady, pocit zneužití, bolest. Zažít můžeš i libost, slast, vzrušení ... a další. Pocity, které prožíváš jako nepříjemné, tě mohou dovést až k sebepoškozování. Pokud se potřebuješ o této oblasti dozvědět více, můžeš využít naši brožuru „**Sebepoškozování není rozmar**“ – najdeš ji na: <https://www.ditekrize.cz/app/uploads/2019/10/brozura-sebeposkozovani-web.pdf>.

VŽDY MĚJ NA PAMĚTI,

že sexuální zneužití může mít **tíživý až traumatizující dopad** a může poškozovat tvůj vývoj. I proto je důležité, aby došlo k zastavení sexuálního zneužívání a aby ses svěřil – svěřila své blízké osobě. Tím, že někomu řekneš o tom, co se ti děje – tedy že tě někdo sexuálně zneužívá – můžeš pomoci ochránit také další děti, ke kterým se stejný člověk chová stejně špatně.

3. KDO TI MŮŽE POMOCT?

TY SÁM / SAMA

- Důležité je říct jasné „**NE!**“, „**NEHCÍ TO!**“, „**NEDĚLEJ TO!**“, „**MNĚ SE TO NELÍBÍ!**“
- Vyhybej se situacím, kdy jsi **SÁM/SAMA** s tím, kdo tě sexuálně zneužívá; snaž se, aby s vámi v místnosti, na hřišti, či třeba na procházce byl vždy ještě někdo další.
- Svěř se někomu důvěryhodnému ve svém okolí, nikdy **NEZŮSTÁVEJ S TAKOVOU STAROSTÍ SÁM/SAMA!** Někdy je snazší, když se s takovou zkušeností, jakou je sexuální zneužívání, svěříš osobě stejného pohlaví; dívky se mohou svěřit matce, babičce, tetě, starší sestře, sestřenicí, kamarádce; pro chlapce může být snazší probírat taková témata s otcem, dědou, strýcem, starším bratrem, bratrancem, kamarádem.
- Využij dostupnost odborné pomoci, zavolej například na Linku důvěry, napiš dotaz na chat Linky důvěry, zajdi do krizového centra. Někdy tě může v tomto kroku brzdit stud, ostych, pocity viny; měj na paměti, že tomu všemu pracovníci na odborných místech rozumí a jsou připraveni pomoci ti. Důležité pro tebe může také být také informace, že se na linku důvěry i krizové centrum můžeš obrátit zcela **anonymně**, to znamená, že nemusíš říkat svoje jméno ani adresu.

RODINA

Zkus překonat svůj ostych, stud, strach z nepochopení nebo strach z potrestání a svěř se někomu z rodiny. Vyber si k takovému rozhovoru toho člena rodiny, kterému můžeš hodně důvěřovat. Může to být někdo, s kým bydlíš – **máma, táta; i někdo ze širší rodiny – babička, děda, teta, strýc...**

ODBORNÍCI

V životě každého z nás někdy nastanou situace, které neumíme vyřešit sami. I proto existují takové formy pomoci, kde jsou odborníci připraveni pomoci ti řešit tvoji situaci! Vždy se můžeš obrátit na odborné pracoviště, krizové centrum, linku důvěry a jiné formy pomoci – na konci této brožury najdeš na některé z nich kontakty.

Možná máš z kontaktu s odborníkem obavy, možná se bojíš toho, že ti někdo bude chtít za tvoje chování „hubovat“; možná si říkáš, že tvůj problém nikdo nepochopí; možná si myslíš, že se sexuální zneužívání nikomu jinému nepříhodilo...

PŘESTO NEZŮSTÁVEJ SE SVÝMI STAROSTMI SÁM!

**NEŘÍKEJ: „TO NEMÁ CENU, STEJNĚ MI NEBUDOU ROZUMĚT“
ZKUS TO!**

Zavolej nebo napiš například na některou z Linek důvěry – nemusíš mít obavu z toho, že by tvůj problém někdo nebral vážně. Můžeš se sám-sama rozhodnout i o tom, zda se budeš chtít představit nebo budeš volat **anonymně**. Na linku důvěry můžeš volat i opakovaně podle toho, jak právě potřebuješ. Můžeš také navštívit **KRIZOVÉ CENTRUM** a o svých starostech si promluvit s odborníkem (kontakty najdeš v poslední kapitole).

PAMATUJ, KAŽDÁ STAROST SE DÁ ŘEŠIT A S KAŽDÝM PROBLÉMEM JDE NĚCO UDĚLAT, i když teď zrovna ty sám-sama žádné řešení nevidíš! Každá situace se dá změnit. Někdy je ale těžké být na to **sám/sama**.

**ŘÍCT SI O POMOC NENÍ ŽÁDNÁ OSTUDA!
ŘÍCT SI O POMOC JE SPRÁVNÝ KROK!**

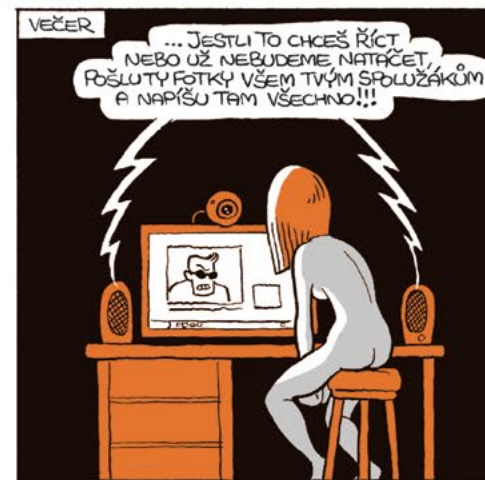

DKC & DAN ČERNÝ
(NE)BEZPEČÍ INTERNETU

(NE)BEZPEČÍ INTERNETU

Internet je pro většinu z nás nedocenitelný pomocník a zdroj informací. Bohužel ani na internetu není vždy bezpečno. Zejména chaty a sociální sítě mohou být zneužitelné díky své anonymitě. Například pachatelé sexuálního zneužívání často využívají sociální sítě a falešné profily k navázání kontaktu s dětmi či dospívajícími...

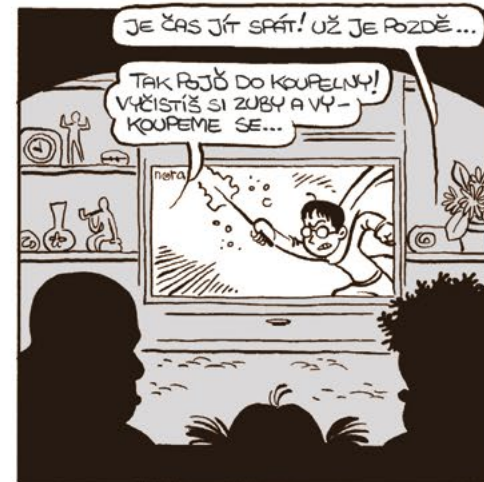

DKC & DAN ČERNÝ
(NE)SMÍŠ TO ŘÍCT

(NE)SMÍŠ TO ŘÍCT

Sexuální zneužívání představuje jakékoliv využití dítěte pro navození vzrušení či uspokojení sexuálních potřeb zneužívatele a vystavení dítěte takovému jednání, které tento cíl sleduje. Patří sem zejména: osahávání dítěte na intimních místech; líbání; požadavek, aby se dítě dotýkalo intimních míst zneužívatele; pohlavní styk; ale i cílené pozorování nahého dítěte; fotografování; sledování nahého dítěte přes web kamery aj.

II. OBEČNÁ ČÁST, DEFINICE

CO JE SEXUÁLNÍ NÁSILÍ, SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ?

K terminologii sexuálního zneužívání, sexuálního násilí v širším slovy smyslu – ve sdělovacích prostředcích jste mohli zachytit termín sexuální násilí nebo sexuální zneužívání. **Jaký je význam odborných termínů?**

SEXUÁLNÍ NÁSILÍ je nemorální sexuálně motivovaný čin nebo pokus o něj, při kterém jedna osoba sexuálním způsobem překročí osobní hranice druhé osoby. Děje se tak za použití fyzické síly či psychického nátlaku či převahy moci ze strany pachatele, bez souhlasu (pozor u dětí se musí posuzovat souhlas či nesouhlas v souvislosti s věkovou hranicí legitimního začátku sexuálního života) či plného vědomí oběti a zcela nezávisle na vztahu pachatele a oběti. Podle definice Světové zdravotnické organizace (WHO) spadá pod sexuální násilí „jakékoliv sexuální jednání zahrnující pokusy o dosažení sexuálního styku, nežádoucí sexuální poznámky a návrhy, činy směřující k obchodování s lidmi či jinak namířené proti sexualitě jedince, které využívají nátlak“. (WHO, World report on violence and health, Geneva, 2002).

V České republice je sexuální násilí posuzováno jako **trestný čin** proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Jedná se o tyto trestné činy: znásilnění, sexuální nátlak, pohlavní zneužití, soulož mezi příbuznými, kuplířství, prostituce ohrožující

mravní vývoj dítěte, šíření pornografie, výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií, zneužití dítěte k výrobě pornografie, účast na pornografickém přestavení a navazování nedovolených kontaktů s dítětem.

Sexuálně motivované trestné činy se nejčastěji **odehrávají** v prostředí rodiny či nejbližší rodiny, ale i mimo rodinu. Pachatelem i obětí může být chlapec/muž či dívka/žena bez ohledu na věk, tělesnou, duševní nebo sexuální vyspělost.

Sexuální násilí může být **jednorázové nebo opakované**, tzn. může se odehrávat během několika dnů, měsíců či roků.

SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ je součástí pojmu syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (zkratka – **syndrom CAN**). Za týrání, zneužívání a zanedbání dítěte považujeme jakékoli nenáhodné, preventabilní (tzn. lze mu předcházet), vědomé jednání rodiče, vychovatele nebo jiné osoby vůči dítěti, jež je v dané společnosti nepřijatelné nebo odmítané a jež poškozuje tělesný, duševní i společenský stav a vývoj dítěte, případně způsobuje jeho smrt (*viz Dunovský, Dytrich, Matějček, 1995*).

Sexuálním zneužíváním dítěte se podle usnesení **Rady Evropy** (1992) rozumí nepatřičné vystavení dítěte sexuálnímu kontaktu, činnosti či chování. Zahrnuje jakékoli sexuální dotýkání, styk či vykořisťování kýmkoliv, komu je dítě svěřeno do péče, nebo kýmkoliv, kdo se s dítětem dostane do nějakého kontaktu.

SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ se dělí na:

KONTAKTNÍ

sexuální hry, pohlavní zneužití, osahávání, manipulace v oblasti erotogenních zón, znásilnění, incest apod.

BEZKONTAKTNÍ

exhibice, pornografie, zahrnutí dětí do sexuálních aktivit dospělých.

I bezkontaktní forma sexuálního zneužívání dítěte je trestná. **Ne každý si tuto skutečnost uvědomuje. I tyto bezkontaktní formy mohou mít závažný dopad na prožívání dítěte a mohou negativně ovlivnit jeho psychický a psychosexuální vývoj.**

Sexuální zneužívání může mít i formu **komerční**.

Řada případů sexuálního zneužívání probíhá v „kyberprostoru“ (na sociálních sítích). V tomto smyslu mohou být internet a sociální sítě pro děti nebezpečné.

Za dobu existence kyberprostoru rozvinuli tzv. „sexuální predátoři“ své způsoby atakování dětí právě v on-line prostoru. Vedou s dětmi sexualizované rozhovory, manipulují děti k obnažování se před webkamerami či zaslání intimních fotografií a videí. Nejednou pak vydírají děti pohrůzkou prozrazení a předání citlivých materiálů k dalším a dalším „ústupkům“. **Nebezpečným se může stát donucení dítěte k osobnímu setkání.**

Pachatel se může dopouštět sexuálního zneužívání **vůči jedné či více dětským** obětem. Oběti mohou být z jedné rodiny (tzn. sourozenci), i ze širší rodiny (bratranec, sestřenice), nebo mimo Vaši rodinu (např. kamarádi Vašeho dítěte, spolužáci, členové kroužku aj.).

K SEXUÁLNÍMU ZNEUŽÍVÁNÍ MŮŽE DOCHÁZET

- u **Vás doma**, dokonce i když jste např. ve vedlejší místnosti, nebo bez Vaší přítomnosti
- kdekoliv **mimo domov** (na zahradě, na ulici, v parku, v autě, v lese, v garáži)
- u **kohokoliv doma, na sportovních i zájmových aktivitách** (táborech, soustředěních)
- **ve veřejných prostorách** (šatny plaveckých bazénů, veřejné toalety)
- **v kyberprostoru** (sociální sítě, internet, mobil)

PACHATELEM SEXUÁLNÍHO ZNEUŽÍVÁNÍ dle statistik bývají nejčastěji **OSOBY PŘÍMO Z RODINY** dítěte: otec/matka, přítel matky, přítelkyně otce, prarodiče dítěte, členové širší rodiny. Dále se může jednat o **osoby, které dobře znáte** – souseď/sousedka, někdo z pedagogického sboru, někdo ze sportovního či jiného kroužku Vašeho dítěte, vedoucí tábora, rodič či další blízká osoba kamaráda/kamarádky Vašeho dítěte nebo **osoba, kterou Vy neznáte, ale kterou zná Vaše dítě velmi dobře** nebo **kdokoliv zcela cizí** (někdo na sociálních sítích, někdo venku...).

Zákon stanovuje v České republice věk pro tzv. souhlasný pohlavní styk na 15 let (viz § 187 trestního zákoníku). Od tohoto věku může dospívající vést pohlavní život, avšak pouze za předpokladu, že s ním oba zúčastnění souhlasí. I dospívající starší 15ti let či zletilá osoba mohou být k sexuálním aktivitám přinucené druhou osobou proti své vůli, či dokonce znásilněné – i v takovém případě hovoříme o sexuálním násilí. Sexuální zneužití je trestný čin.

Sexuálního zneužívání by se dopustil každý, KDO JE STARŠÍ 15ti LET A KDO BY INICIOVAL JAKÉKOLIV SEXUÁLNÍ AKTIVITY S DÍTĚTEM, KTERÉ JEŠTĚ VĚKU 15ti LET NEDOSÁHLO. Sexuální aktivity s dětmi mladšími 15ti let věku jsou zakázány zákonem.

Pamatujte, že většina dětí je sexuálně zneužívána tzv. **nedeviantními pachateli**, to znamená, že tito zneuživatelé netrpí sexuální odchylkou. Dítě je v takovém případě využito nedeviantním pachatelem jako tzv. „náhradní objekt“.

SEXUÁLNÍM ZNEUŽITÍM DĚTI TRPÍ!

VČASNOU ODBORNOU PÉČÍ LZE MNOHÉ NÁSLEDKY MINIMALIZOVAT!

III. KAPITOLA PRO RODIČE

Vážení,

dovolte nám, touto netradiční cestou, Vás oslovit a vést Vás k zamyšlení, ať o Vašem či jiném dítěti.

NÁSLEDUJÍCÍ TEXT MŮŽE PROMLOUVAT K NĚKOLIKA SKUPINÁM:

- *k rodičům, kteří se zamýšlejí nad tím, zda se jejich dítěti „něco“ nestalo, tzn. někdo Vás upozorňuje, že se Vaše dítě nechová jako ostatní děti nebo u Vašeho dítěte pozorujete „něco“, co Vás zneklidňuje nebo se Vám dítě s „něčím“ svěřilo a jste v situaci, kdy přemýšlíte, zda máte situaci nechat být nebo řešit*

prosím, čtěte dál a zkuste z této brožury využít maximum pro hledání vhodného řešení

- *k rodičům, kteří vědí s jistotou, že jejich dítě bylo sexuálně zneužito (a nyní hledáte vhodný způsob řešení situace Vašeho dítěte nebo již probíhá trestní řízení nebo již bylo ukončeno trestní řízení)*

prosím, čtěte dál, protože tato brožura je také pro Vás a pro Vaši podporu v nelehké životní situaci

- *k osobám, které mají věrohodné informace o tom, že se dítěti v jejich okolí „něco“ stalo nebo „to“ ještě pokračuje*

prosím, uvědomte si, že se dítě na Vás obrátilo s velkou důvěrou a je zapotřebí prostřednictvím Vás dítěti pomoci, samo dítě situaci nezávládně řešit!

- k rodičům, kteří uvažují, že by mohly problematiku sexuálního zneužívání využít (lze i uvažovat o termínu zneužití) ve svůj prospěch proti druhému rodiči či jiné blízké osobě.

V tomto kontextu se v rámci odborné literatury hovoří o „falešném“ obvinění a věřte, že se tato situace doslova „otočí“ vůči Vám. Pokud skutečně máte rádi své vlastní dítě, zastavte se a v takovém konání již nepokračujte.

Věříme, že následující text Vám může pomoci v pochopení situace Vašeho dítěte, v hledání vhodného řešení nebo ve Vaší nelehké životní situaci.

1 SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ A JEHO DALŠÍ SOUVISLOSTI

Vážení rodiče, věnujte pozornost níže uvedenému textu, který Vám může pomoci zodpovědět některé Vaše otázky.

FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ MÍRU NÁSLEDKŮ:

- věk dítěte při zahájení sexuálního zneužívání
- míra užitého násilí a brutality, vyhrožování, zastrašování dítěte
- celková délka a počet případů zneužití a po jakou je dítě zneužíváno
- blízkost a intenzita vztahu dítěte ke zneuživateli
- osobnost dítěte a pro něj typické formy reagování na psychickou zátěž

- reakce nejbližšího okolí na odtajnění závažných skutečností, míra podpory od okolí
- způsob, jakým je vedeno šetření a vyšetřování, míra možné sekundární viktimizace a systémového týrání oběti
- dostupnost, kvalita a včasnost následné odborné péče

Utajování je typický jev, který doprovází sexuální zneužívání dětí. Mnohé děti se se zneužíváním buď nesvěří vůbec, nebo se svěří až po delší době od zahájení zneužívání či v pozdějším věku.

Někteří rodiče mohou být zaskočeni a znejistěni tím, že jim jejich dítě o zneužití neřeklo dříve a oni neměli možnost je ochránit. **Utajování není chyba ani selhání dítěte, ani chyba či selhání nezneužívajícího rodiče. Děti vidí a prožívají situaci jinak než dospělí.** Z pohledu dětí existuje mnoho důvodů, proč se se sexuálním zneužíváním nesvěří – obava z reakce okolí; ostych a stud; obava z pomsty zneuživatele; protichůdné pocity dítěte, vnitřní zmatek; absence vhodných slov pro popsání toho, co se odehrávalo; nerozpoznání toho, že jde o sexuální zneužívání; obava z rozpadu rodiny...

Pokud se dítě svěří se sexuálním zneužitím, vezme to někdy zpět například kvůli následkům, které toto sdělení přináší – změna atmosféry v rodině, vyšetřování policií, riziko rozpadu rodiny... Může ho vylekat množství starostí, které svým sdělením „způsobilo“, hovory o možném odsouzení pachatele, nedůvěra ve sdělení dítěte, strach z vyšetřování, strach z naplnění pohrůžek od zneuživatele.

Děti umí být velmi ochranné, zejména pokud cítí, že jsou nejbližší osoby informacemi o jeho zneužití příliš zasažené; přestanou o věci hovořit, aby blízkým osobám neublížovaly, aby „nepřidělávaly další starosti“.

V Dětském krizovém centru často slyšíme od dětí, že se se sexuálním zneužitím nesvěřily, „protože maminka měla v té době moc starostí...“.

Sexuálně zneužívané dítě může být znejistěné pocíťovanou nedůvěrou v jeho sdělení. To může dítě vést až k falešnému odvolání jeho původních sdělení. **Případné odvolání původního sdělení (výpovědi) dítětem může jeho okolí ještě více zmást a znejistět. Může znamenat také velkou úlevu a může vést k mylnému výkladu, že si dítě „vše vymyslelo“.** I v takovém případě je třeba, aby dítě podstoupilo odborné vyšetření. Rodič většinou nemůže sám **spolehlivě rozpoznat, zda ke zneužívání docházelo či nikoliv**. Navíc pro dítě může být snazší hovořit o choulostivých věcech s někým mimo rodinu. Blízkost vztahu totiž může prohlubovat míru studu, ostychu, ochranné tendence, obavy z reakce nejbližších aj.

V Dětském krizovém centru slyšíme od rodičů, že nezachytily žádné rozpoznatelné nápadnosti u dítěte, ačkoliv bylo prokazatelně dlouhodobě sexuálně zneužívané.

PAMATUJTE, že mnohem častěji je dítěti chybně nevěřeno než chybně věřeno! Nedopusťte proto situaci, že dítě, které se vám svěřilo, je skutečně zneužívané, dokázalo se někomu svěřit a v konečném důsledku není ochráněno před dalšími

atakami. Pokud dojde k odtajnění zneužívání a řešení není dotaženo do konce, zneužívatele to může posílit v pocitu beztrestnosti a nepostižitelnosti a může se tak stát, že bude ve zneužívání dítěte pokračovat, a to leckdy i mnohem závažnějšími formami.

V Dětském krizovém centru slyšíme od dětí o situacích, kdy se dítě svěřilo dokonce několika dospělým osobám s tím, že je sexuálně zneužívané, a přesto nikdo neučinil potřebné kroky na ochranu dítěte před dalším atakováním.

Dítěti může ublížovat i tzv. **překračování hranic intimity**. To jsou situace, kdy nejde přímo o sexuální zneužívání, ale které jsou za hranou toho, co je v naší společnosti běžné či co je ještě dítěti příjemné – např. nahota dospělého před starším dítětem; společné koupání rodiče se starším dítětem; líbání dítěte na ústa; oplzlé řeči před dítětem; nechávání pornografických materiálů v prostorách dostupných dítěti; vstupování staršímu dítěti do koupelny a další.

JAK MOHOU DĚTI REAGOVAT NA SEXUÁLNÍ ZNEUŽITÍ:

- změnami obvyklého chování, např. náhlá extroverze, introverze, návratem k chování odpovídajícímu mladšímu věku, tvrdohlavostí, přílišnou aktivitou či naopak pasivitou, neklidem, nezájmem o dřívější aktivity, roztěkaností, nepozorností, chaosem ve věcech
- změnami obvyklého prožívání a nálad, smutkem, sklíčeností, neschopností se radovat, podrážděností a hádavostí
- uzavřeností, stažením se do sebe, odklonem od kamarádů, izolováním se
- poruchami spánku, nespavostí, problémy s usínáním, častějším probouzením se
- pomočováním (denním i nočním), problémy se stolicí, zácpou
- nervozitou, okusováním nehtů, trháním si vlasů
- nápadnými změnami vztahu ke konkrétní osobě, např. strachem, vyhýbáním se, odmítáním kontaktu, návštěv či pobytu u dané osoby, nevraživostí, projevy nepřátelství
- změnami postojů a vystupování např. „pseudodospělostí“, zvýšenou zodpovědností
- útěky, krádežemi, agresivním chováním
- náhlým zhoršením školního prospěchu
- sexualizovaným chováním ve hře, v kresbě, sexuálním experimentováním v interakci s jinými dětmi
- otázkami po sexuální orientaci (...jsem homosexuál? – po zneužití osobou stejného pohlaví)
- sebepoškozováním, hovory o sebevraždě

Traumatizaci dětí či negativní dopad sexuálního experimentování může prohloubit přílišná reakce rodičů. Důležité pro Vaše dítě je, aby se co nejdříve vrátilo co nejdříve do „běžných kolejí“ tak, jak tomu bylo před odtajněním sexuálního zneužívání.

Sexuální zneužívání mohlo ovlivnit a/či urychlit psychosexuální vývoj dítěte. Některé děti v důsledku sexuálního zneužívání samy **masturbují**, a to někdy již v předškolním věku. Na druhou stranu nelze každou masturbaci považovat za přímý důkaz sexuálního zneužívání dítěte. Odlišit to může odborný pracovník/psycholog.

Některé sexuálně zneužívané děti mohou zkoušet opakovat to, co jim bylo zneužívatelem činěno a mohou se podobně chovat k jiným dětem – mohou s druhými dětmi **sexuálně experimentovat**. Na druhou stranu nelze každé sexuální experimentování považovat za přímý důkaz sexuálního zneužívání dítěte. Posoudit to může odborný pracovník/psycholog.

Sexuální zneužívání, zejména pokud k němu dochází ze strany nejbližších osob, kontaktní formou, dlouhodobě, může způsobit závažnou formu traumatizace Vašeho dítěte a závažným způsobem negativně ovlivnit psychický, emoční i sociální vývoj dítěte s rizikem celoživotních následků. Proto je třeba vždy citlivě reagovat na jakékoliv sdělení dítěte o jeho možném sexuálním zneužívání, stejně jako na jakékoliv náznaky a signály, které dítě vysílá a které mohou vést k obavě z jeho sexuálního zneužití. **Každé podezření je potřeba odborně posoudit a také vhodnými postupy zabránit v jeho možném pokračování.**

2. SEXUÁLNÍ ZNEUŽÍVÁNÍ A LEGISLATIVA

Téma sexuálního zneužívání je spojeno s **oznamovací povinností a překažením trestného činu**. Povinnost oznámit přípravu nebo páchaní trestného činu nebo skutečnosti, že trestný čin byl spáchán, je upravena v § 367 a 368 trestního zákona (zákon č. 40/2009 Sb.).

Trestní oznámení lze podat ústně tzv. do protokolu (na policii, státním zastupitelství) nebo písemně (zaslat poštou, datovou schránkou).

Po podání trestního oznámení začne policie činit další úkony, hovoříme o **fázích trestního řízení**.

Orgány činnými v trestním řízení jsou policie, státní zastupitelství (vykonává dozor nad policií s ohledem na zachování zákonnosti) a soud (probíhá trestní řízení).

Je také zapotřebí ověřit si, v jakém postavení k trestnímu řízení členové Vaší rodiny mohou být – někdo může být v postavení **obviněného, poškozeného** a někdo v postavení **svědka**.

V průběhu trestního řízení se potkáte s dalšími odborníky – **obhájcem, případně zmocněncem, znalci** (gynekolog, psycholog, psychiatr, sexuolog aj.), někdy **tlumočníkem, pracovníkem orgánu sociálně-právní ochrany dětí (i v postavení opatrovníka)**.

Vaše dítě může být také v postavení **oběti trestného činu** (dále viz zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů). Obětí trestného činu je fyzická osoba, které bylo nebo mělo být trestním činem nebo činem jinak trestným ublíženo na zdraví, způsobena majtková nebo nemajtková újma nebo na jejíž úkor se pachatel trestným činem obohatil. Za oběť trestného činu se považuje každá osoba, která se sama cítí být obětí trestného činu, pokud nebude prokázán opak. Postavení oběti není nijak ovlivněno ani v případě, kdy není zjištěn nebo odsouzen pachatel.

Oběť trestného činu není totéž, co poškozený. Poškozeným je ten, komu byla způsobena majtková nebo i nemajtková újma.

Zvláště zranitelné oběti jsou definovány ve výše uvedeném zákonu a Vaše dítě do této skupiny spadá.

OBĚŤ TRESTNÉHO ČINU MÁ DLE ZÁKONA O OBĚTECH TRESTNÍCH ČINŮ TATO PRÁVA:

- právo na poskytnutí odborné pomoci, a to i bezplatné
- právo na přístup k informacím, které se týkají trestného činu, jehož je obětí
- právo na ochranu před hrozícím nebezpečím
- právo na ochranu soukromí
- právo na ochranu před druhotnou újmou – např. zabráněním kontaktu s pachatelem
- právo na peněžitou pomoc

Výše uvedená práva se vztahují i na Vaše dítě.

Pod Ministerstvem spravedlnosti je dostupný **Registr poskytovatelů pomoci obětem trestných činů**. V tomto registru jsou uvedeni advokáti a neziskové organizace, které poskytují **bezplatnou právní, sociální a psychologickou pomoc**.

Neváhejte výše uvedené odborníky využít.

Podrobnější informace k podání trestního oznámení, k fázím trestního řízení nebo k právům obětí trestného činu naleznete na řadě webových stránkách, popř. využijte kontakt na Dětské krizové centrum.

3. CO JE DOBRÉ UDĚLAT?

Pokud jste rodičem, který má pochybnosti o tom, zda se Vašemu dítěti v oblasti sexuálního násilí „něco“ nestalo nebo rodičem, který ví, že se „něco“ stalo:

- **ZKUSTE MÍT SVÉ EMOCIE POD KONTROLOU** – zkuste se na chvíli zastavit a přemýšlet o situaci, do které jste se s Vaším dítětem dostali
- **ZKUSTE PŘEMÝŠLET O TOM, JAKÉ INFORMACE O SEXUÁLNÍM NÁSILÍ NA DÍTĚTI MÁTE**
Věnujte pozornost jednak informacím od dítěte a neobvyklým projevům dítěte, ale také případným informacím od ostatních osob, které Vás upozorňují na to, že se Vašemu dítěti mohlo něco stát.

- je zapotřebí, abyste analyzovali situaci Vašeho dítěte (např. jak sexuální násilí na Vašem dítěti dlouho trvá, jakou může mít formu, kdo je tou osobou, která se sexuálního násilí na Vašem dítěti dopouští)
- zkuste přemýšlet nejenom o současnosti, ale vraťte se v myšlenkách i do minulosti (např. některé události z minulosti mohou souviset se současnou situací, možná jste něco přehlédli...)
- je zapotřebí, abyste si uvědomili, že dítě Vám nemuselo říci vše, možná se stydí nebo je pro něj celá situace příliš náročná, a proto o ní nemůže mluvit...

V TAKOVÉM PŘÍPADĚ NEVYTVÁŘEJTE TLAK NA DÍTĚ!

- **VĚŘTE SVÉMU DÍTĚTI**, i když to může být pro Vás těžké a myslíte si, že by se sexuálního zneužívání označená osoba nemohla na Vašem dítěti dopustit (např. si myslíte, že vztah Vašeho dítěte a označené osoby je velmi hezký, pozor – i přesto tato osoba mohla Vaše dítě sexuálně zneužívat)
- **ZAJISTĚTE BEZPEČÍ VAŠEMU DÍTĚTI**, nenechávejte do vyjasnění okolností dítě samotné s osobou označenou za zneuživatele
- **BUĎTE OPOROU VAŠEMU DÍTĚTI** v nelehké životní situaci

- **ZVAŽTE, CO DÁL, JAK BUDETE SITUACI ŘEŠIT** – když si nebudete vědět rady jak postupovat, hledejte pro sebe odbornou pomoc, která Vám pomůže v řešení situace Vašeho dítěte
 - nezapomeňte na to, že máte oznamovací povinnost a povinnost přezkazit trestný čin
 - nezapomeňte na to, že jste rodičem s rodičovskou odpovědností ve vztahu k Vašemu dítěti
 - buďte informovaným rodičem – získejte informace o podání trestního oznámení, o fázích trestního řízení a o právech Vašeho dítěte
- **ZAJISTĚTE ODBORNOU POMOC PRO VAŠE DÍTĚ I PRO SEBE** i dítě, které bylo atakováno podezřelou osobou v oblasti kyberprostoru, potřebuje odbornou pomoc – pro Vás je to možná "neviditelný pachatel", ale i on se mohl dopustit nedozírných následků na Vašem dítěti
- **VĚNUJTE SE EDUKACI VAŠEHO DÍTĚTE V OBLASTI INTIMITY/SEXUALITY**
- **ROZŠIŘTE SVÉ OBZORY V OBLASTI INFORMAČNÍCH TECHNOLOGIÍ** – jak ochránit své dítě před pachateli působícími na sociálních sítích, zkuste se zaměřit na to, jak máte nastavenou kontrolu svého dítěte, když se pohybuje na sociálních sítích.

4. MOŽNÁ ŘEŠENÍ SITUACE DÍTĚTE

Následující postupy jsou možné postupy. Je otázkou, jaké máte informace či signály, které Vás znepokojují a mohly by souviset se sexuálním násilím – v tomto smyslu hledejte vhodné řešení situace Vašeho dítěte. Mějte na paměti bezpečí a ochranu Vašeho dítěte! Vaše dítě je závislé na Vás a na tom, že ho ochráníte!

MOŽNOSTI ŘEŠENÍ:

- a) **monitorování situace dítěte** – Vy sami své dítě znáte, víte, jaké je a zda se s ním „něco“ děje.
- b) **spolupráce s odborníkem** s cílem zvážení vhodného postupu v situaci Vašeho dítěte nebo provedení specifické diagnostiky zaměřené na zmapování podezření ze sexuálního zneužití
- c) **spolupráce s OSPOD** – využijte kontakt s orgánem sociálně-právní ochrany dětí a zvážení postupu v konkrétní situaci Vašeho dítěte
- d) **spolupráce s policií** – máte natolik závažné informace, že je již zapotřebí vstoupit v kontakt s příslušnou policií.

5. ČEHO JE DOBRÉ SE VYVAROVAT?

Zkuste se zamyslet nad tím, že je někdy vhodné některé věci – raději – nedělat.

ČEHO JE DOBRÉ SE VYVAROVAT:

- a) **neberte spravedlnost do vlastních rukou** – nechte vše na policii, soudu
- b) **neřešte situaci jen v rámci rodiny** – svému dítěti po odborné stránce nemáte možnost dostatečně pomoci, pamatujte proto na Vaši oznamovací povinnost a na bezpečí Vašeho dítěte i na odbornou pomoc
- c) **nevyhýbejte se emocím Vašeho dítěte** – situace je pro Vaše dítě velmi obtížná, a ještě několik dnů, týdnů či roků pro něho obtížná může být, (zpracování následků sexuálního násilí v životě dítěte trvá někdy velmi dlouho, viz termín posttraumatická stresová porucha)
- d) **nevyhýbejte se vlastním emocím** – vyhledejte odborníka, který Vás provede náročnou životní situací
- e) **neobviňujte dítě** z toho, co se stalo a proč Vám to neřeklo dříve nebo proč se svěřilo někomu jinému a zrovna Vám ne
- f) **neničte žádné důkazy potřebné pro trestní řízení** – např. pokud se jedná o násilí související se sociálními sítěmi, zajistěte veškeré důkazy – nic nemažte (např. chatovou komunikaci Vašeho dítěte s podezřelou osobou aj.)
- g) **nenechte náročnou životní situaci vstoupit do Vašeho vztahu s dítětem**, neztraťte své dítě, i když např. vypovídá vůči Vašemu životnímu partnerovi

IV. KAPITOLA PRO ODBORNÍKY

1. PSYCHOLOGOVÉ A POSKYTOVATELÉ SOCIÁLNÍCH SLUŽEB

Pokud přijdete do kontaktu s dítětem, které je ohrožené sexuálním násilím, **zvažte, zda jste schopni sami řešit s dítětem či jeho rodinou výše uvedené obtížné téma.** Nikdo z nás není odborníkem na všechna lidská trápení...

Zvažte, zda nepotřebujete s odborníkem řešit Vaše možnosti vhodného a efektivního postupu, který budete následně doporučovat dítěti či jeho rodině, možná budete potřebovat ověřit, zda Vy sami postupujete dle platných právních předpisů a v zájmu dítěte.

Nespoléhejte se na sliby členů rodiny, mohou být v situaci, kdy nic řešit nechtějí. Pokud se domluvíte na spolupráci s jinou neziskovou organizací či navázání spolupráce s orgánem sociálně-právní ochrany dětí či podání trestního oznámení, ověřte si, že se tak skutečně děje.

Pamatujte na Vaši oznamovací povinnost a dále na to, že máte povinnost překazit páchání dalšího násilí na dítěti (viz předchozí kapitoly).

Za vaši organizaci byste měli mít zpracované, jak se v případě podezření na sexuální násilí postupuje v rámci vaší organizace, popř. **vyhledejte si příslušná metodická doporučení.**

Pamatujte také na **příslušná ustanovení upravená v zákoně č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí**, tzn. že osoby (fyzické a právnické) dle § 7 jsou oprávněni upozornit orgán sociálně-právní ochrany dětí na porušení povinností nebo zneužití práv vyplývajících z rodičovské odpovědnosti, na skutečnosti uvedené v § 6 písem. b) až h) (mj. se jedná o děti, na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj nebo jmění, nebo je podezření ze spáchání takového činu atd.).

Dále neopomíjejte ustanovení § 10 odst. 4, **že státní orgány, pověřené osoby, školy, školská zařízení a poskytovatelé zdravotních služeb**, popřípadě další zařízení určená pro děti, **jsou povinni oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti uvedené v § 6, a to bez zbytečného odkladu poté, kdy se o takové skutečnosti dozví.** Pokud o to ten, kdo učinil oznámení podle věty první, požádá, obecní úřad obce s rozšířenou působností ho informuje ve lhůtě 30 dnů ode dne, kdy oznámení obdržel, zda na základě skutečností uvedených v oznámení shledal či neshledal, že jde o dítě uvedené v § 6.

Prosím, věnujte pozornost tomu, že možná zcela nevíte, co se vše v rodině nebo v okolí dítěte odehrává. Může se Vám stát, že **hovoříte s podezřelou osobou nebo**

osobou, která může být ještě následně z „něčeho“ obviněna. Věnujte pozornost tomu, aby podstatná (tzn. detailní) a významná zjištění z Vaší strany zazněla k policii a abyste svým konáním nezkomplikovali průběh trestního řízení, které se k dané věci povede.

Pamatujte na sebe, jedná se o velmi komplikované situace, neváhejte pro sebe vyhledat odborníka či využijte supervize k „péči o sebe sama“. **V případě, že budete chtít ověřit svůj postup, neváhejte kontaktovat Dětské krizové centrum či jeho Linku důvěry, která je v provozu non-stop.**

Dětské krizové centrum se již od roku 1992 specializuje na prevenci, diagnostiku a terapii syndromu týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (tzn. i na celou oblast sexuálního násilí na dítěti).

2. ŠKOLSKÉ INSTITUCE

Školské instituce v životě dítěte mají velmi podstatou úlohu, a to nejenom v oblasti vzdělávání. Děti ve škole tráví poměrně hodně času a pracovníci školy mohou zachytit řadu signálů souvisejících s problematikou sexuálního násilí.

O JAKÉ SIGNÁLY SE MŮŽE JEDNAT?

- změna obvyklého chování dítěte (např. z extrovertního dítěte je dítě introvertní, výrazné zhoršení prospěchu, psychický propad na straně dítěte, psychosomatické problémy, problémy s převlékáním před hodinou tělocviku aj.)
- nespavost
- potíže s jídlom
- pomočování
- roztěkanost, nepozornost, chaos ve věcech
- nápadné chování ve vztahu ke konkrétní osobě, např. strach, vyhýbání se aj.
- útky z rodiny či od pečujících osob
- agresivní chování
- sexualizované chování ve hře, kresbě, sexuální experimentování
- sebepoškozování
- zmínky o sebevraždě
- experimentování s alkoholem/drogami aj.

K výše uvedeným signálům je zapotřebí uvést, že ne všechny signály musí vždy souviset se sexuálním násilím, mohou náležet i k jiným druhům ohrožení dítěte (např. rodičovský spor, domácí násilí aj.).

Pokud máte podezření, zkuste **konzultovat své postoje s dalšími pracovníky** vašeho zařízení a pokud potřebujete poradit, jak postupovat, neváhejte vyhledat kontakt s odborníkem, který pracuje se sexuálním násilím na dětech.

Nastudujte si pečlivě **metodické doporučení** Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy č.j. 21291/2010-28 (příloha k syndromu CAN a rizikům kyberprostoru).

Pozor téma sexuálního násilí na dětech může souviset i se **sociálními sítěmi** (kybergrooming, sexting aj.).

3. ORGÁNY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

MOŽNÁ JSTE JEDINÝ, kdo může zajistit **bezpečí** dítěte.

MOŽNÁ JSTE JEDINÝ, kdo může vymáhat **práva zvláště zranitelné oběti** – dětské oběti sexuálního násilí.

MOŽNÁ JSTE JEDINÝ, kdo je schopen **zabezpečit odbornou službu pro dětskou oběť** sexuálního násilí. Následky na straně dítěte nezmizí na základě toho, že se sexuální násilní odtajnilo.

MÁTE MOŽNOST ZÍSKAT ŘADU DŮLEŽITÝCH INFORMACÍ k situaci sexuálního násilí (**neváhejte spolupracovat** se školou, mateřskou školkou, pediatrem a dalšími odborníky).

PAMATUJTE, ŽE NIKDY NEVÍTE, KDO DALŠÍ JEŠTĚ DÍTĚTI MOHL/ MŮŽE UBLIŽOVAT možná mluvíte s matkou/otcem v době, kdy si myslíte, že jsou jen svědci trestního řízení, ale neznamená to, že později mohou být obviněni z „něčeho“, co souvisí se sexuálním násilím na jejich dítěti. Pamatujte na to, že máte chránit samotné dítě a někdy jej musíte chránit i vůči blízkým osobám, které se „něčeho“ na dítěti dopustili.

VĚNUJTE POZORNOST TOMU, ŽE VZTAH DÍTĚTE K ZNEUŽIVATELI MŮŽE BÝT NÁSLEDUJÍCÍ:

- negativní, odmítavý
- pozitivní
- zároveň pozitivní, ale i negativní, a z toho můžete být zmatení
- proměnlivý

Nenechte se zmýlit či uchlácholit tím, že sexuálně zneužívané dítě má pozitivní vztah k podezřelé osobě. Jedná se o častou chybu.

Ve své praxi se můžete setkat také s falešným obviněním. Ten, kdo falešně obviní druhého ze sexuálního násilí na dítěti a dítě k tomu „zneužije“, se dopouští závažného chování vůči dítěti. Toto chování nemůžete tolerovat!

Neváhejte rodiče podpořit k **edukaci dítěte** v oblasti sexuálního násilí, a to i poté, když se dítěti „něco“ stalo. Neváhejte rozšiřovat obzory rodičům i v tématu rizik kyberprostoru. Možná si právě s touto oblastí zcela nevědí rady, protože tzv. „technika“ a moderní technologie jsou jim zcela cizí.

Pamatujte na to, že pokud je trestní **řízení Policií či soudem zastavené či odložené např. pro nedostatek důkazů, nemusí to vždy znamenat, že k sexuálnímu zneužití dítěte nedošlo – ale nedošlo jen k prokázání trestné činnosti. Mějte proto na mysli jeho další ochranu.** Mějte na paměti své **jedinečné kompetence**, které Vám vyplývají ze zákona o sociálně-právní ochraně dětí. **Jste zde pro dítě!**

IV. KAPITOLA PREVENCE A EDUKACE

1. PREVENCE

POUČENOST CHRÁNÍ. POUČENÉ DÍTĚ = OCHRÁNĚNÉ DÍTĚ.

Vážení rodiče, chraňte své děti a dostatečně a včas s nimi o riziku sexuálního zneužívání hovořte. Děti nebývají na riziko možného sexuálního zneužití včas připravené. Pokud Vy sami s dítětem na toto téma občas hovoříte a činíte tak bez zbytečného ostychu a nervozity, zvyšujete tím pravděpodobnost, že i Vaše dítě s Vámi o těchto věcech dokáže hovořit v situaci, kdyby bylo někým ohrožováno.

Efektivní prevence musí být včasná (dřív než vznikne ohrožení), srozumitelná, přizpůsobená věku dítěte a opakovaná!

Pamatujte, že obsah prevence a edukace je třeba přizpůsobit věku dítěte. Malé děti je třeba vést zejména k rozpoznání ohrožení a podpořit je ke svěřením se. Starší děti je třeba navíc poučit o tom, jak nepřekročit hranice, jak neublížit druhým. Edukace je důležitá i pro pubescenty, které je nutné poučit včas o riziku pornografie ve smyslu nadměrné stimulace a s tím zvýšeného rizika sexuálního experimentování s jinými dětmi.

DESATERO OKRUHŮ DOBRÉ PREVENCE

- 1) **Naučte Vaše děti, že existují dobré a špatné doteky, a naučte je rozlišovat mezi nimi.**
- 2) **Naučte Vaše děti, že existují dobrá a špatná tajemství. Pokud se s někým necítí bezpečně, pokud mají nepříjemné pocity, pokud se jich někdo nevhodně dotýká – to jsou „špatná tajemství“ a taková se nemají udržovat v tajnosti.**
- 3) **Naučte Vaše děti, které části těla označujeme jako „intimní oblasti“ a kdo a v kterých konkrétních situacích se jich smí dotýkat (role rodiče, role lékaře).**
- 4) **Naučte své dítě, kdo ho může fotografovat či jinak dokumentovat (nahrávat), které fotografie a záznamy jsou „dobré“ a které „špatné“.**
- 5) **Naučte Vaše děti, že jejich tělo patří jenom jim. Vysvětlete jim, že pokud se cítí ohrožené pokyny dospělého a/či pokud je jim chování někoho dospělého nepříjemné, nemusejí ho poslechnout.**
- 6) **Naučte svoje děti, jaké mohou používat výrazy, když potřebují hovořit o intimních, choulostivých tématech.**
- 7) **Naučte Vaše dítě, jak se k němu smějí druzí chovat a jak se má ono chovat k druhým.**
- 8) **Poučte Vaše dítě, že může být sexuálně zneužíváno i někým, koho dobře zná a koho má rádo.**
- 9) **Naučte své dítě, na koho se může obrátit, pokud se mu stane něco nepříjemného nebo pokud dítěti někdo ublíží. Ujistěte Vaše děti, že jste tu pro ně a že s nimi unesete každou (!) jejich starost.**
- 10) **Učte své dítě, že každá situace a každá starost se dá řešit; že je dobré „NEVZDÁVAT SE“.**

2. SEXUÁLNÍ VÝCHOVA

Sexuální výchova má být nevyhnutelnou součástí výchovy dítěte. Sexuální výchova je součástí vzdělávacích systému dětí ve škole, ale měla by se stát i nedílnou součástí výchovy dítěte v rodině. Kdo jiný by měl provést dítě tak citlivou oblastí, jakou je celý komplex sexuální výchovy, než Vy sami, tzn. rodiče? Na sexuální výchovu je zapotřebí pohlížet i z dlouhodobého hlediska. Zpočátku může mít výchova charakter preventivní, později může mít podpůrný základ v tom, že Vaše dítě bude vstupovat do partnerských vztahů, které jsou často spojeny i s případnou sexuální aktivitou.

Sexuální výchovu jako rodiče často vnímáme pouze jako soubor striktních příkazů a zákazů. Pravděpodobně tak činíme proto, že jsme sami bezradní a nejistí.

Sexuální výchova na nás rodiče klade poměrně velkou zodpovědnost, jak dítěti přiblížit informace z oblasti medicíny, psychologie, ale i z oblasti práva.

Dle Světové zdravotnické organizace (zkr. WHO) podstatu a cíle sexuální výchovy tvoří vše, co přispívá k výchově celistvé osobnosti, schopné poznávat a chápat sociální, mravní, psychologické a fyziologické zvláštnosti jedinců podle pohlaví a díky tomu zformovat optimální mezilidské vztahy s lidmi svého i opačného pohlaví.

Sexuální výchova by z Vaší strany měla být s ohledem na věk Vašeho dítěte zaměřena případně i na oblast prevence pohlavně přenosných nemocí, nežádoucího otěhotnění a sexuálního zneužívání.

Pokud budete dobře informovat dítě v rámci sexuální výchovy, přispějete k jeho ochraně a bezpečí. Nerezignujte proto na sexuální výchovu u svého dítěte.

Naše společnost se neustále vyvíjí a mění a s tím se mění i podoby ohrožení dětí, a to i v oblasti sexuálního zneužívání. Za nové můžeme považovat všechny formy sexuálního zneužití dítěte, ke kterým dochází prostřednictvím internetu.

3. NEBEZPEČÍ INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍTÍ

Internet a další sociální sítě často dítěti pomáhají, ale měli bychom si uvědomit, že mohou být i nebezpečím pro dítě.

Máme zkušenost z Dětského krizového centra, že mnozí rodiče nevěnují pozornost tomu, co jejich dítě na internetu dělá, o čem se zajímá, s kým komunikuje, jak dlouho tráví čas na internetu apod. S příchodem „chytrých telefonů“ se mohou děti na internetu pohybovat vlastně kdykoliv a odkudkoliv.

I nepřímá či neosobní komunikace má svá rizika. Kdokoliv si může založit tzv. falešný profil, najednou na místo dívky Vaše dcera komunikuje např. s chlapcem; na místo 14letého chlapce Vaše dcera vede komunikaci například se čtyřicetiletým mužem.

SOUČÁSTÍ VAŠÍ VÝCHOVY BY MĚLO BÝT I POUČENÍ DÍTĚTE O NEBEZPEČÍ INTERNETU A SOCIÁLNÍCH SÍTÍ A TO, ABY VAŠE DÍTĚ:

- nedůvěřovalo cizím osobám na internetu
- nekomunikovalo s cizí osobou, kterou nezná, která sama dítě vyhledala či kontaktovala
- nikdy cizímu člověku nesdělovalo důvěrné informace o sobě a své rodině, a to včetně svého jména, adresy pobytu, adresy školy, místa, kde se běžně zdržuje (např. volnočasové aktivity), telefonního čísla apod.
- neposílalo nikomu svoje fotografie, ani je neukládalo na sociální sítě

(a už vůbec neposílalo fotografie nahých částí svého těla, fotografie intimních míst apod.). Pokud dojde k situaci, kdy někdo bude po dítěti požadovat zaslání takových informací, aby Vás dítě o této skutečnosti informovalo

- nesdělovalo bližší informace o sobě a své rodině (např. že je doma samo, rodiče se vrátí až večer, kdy a kam jedou na víkend či dovolenou apod.). Tyto informace mohou být zneužité i k jiné trestné činnosti – vykradení bytu, únosu dítěte apod.
- nikdy nereagovalo na obtěžující a neslušné zprávy a výzvy (viz body výše); opětovně byste dítě měli požádat, aby Vám tuto skutečnost sdělilo
- webové kamery používalo ke komunikaci pouze se svými kamarády a známými, nikoliv s cizím člověkem
- nikdy nepřistoupilo bez Vašeho vědomí na osobní setkání s cizí osobou, se kterou se seznámilo na sociálních sítích.

Věnujte pozornost tomu, co Vaše dítě na internetu dělá, s kým komunikuje.

Můžete tím svoje dítě ochránit před sexuálním zneužitím.

Najděte si občas chvíli, kdy s dětmi o těchto rizicích budete hovořit.

VI. KONTAKTY A DALŠÍ POMOC

- **NEZISKOVÉ ORGANIZACE:**
www.mpsv.cz/registrace-poskytování-socialnich-sluzeb
nebo katalog.pravonadetstvi.cz
- **ORGÁNY SOCIÁLNĚ-PRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ:**
www.ospod.cz/volna-sekce-1/kontaktujte-vas-ospod
- **PŘEHLED SOUDŮ:**
www.justice.cz/soudy
- **PŘEHLED SLUŽEBEN POLICIE:**
www.policie.cz
- **KRIZOVÁ POMOC:**
krizovapomoc.vcasnapomocdetem.cz, www.ohrozenedite.cz
- **DĚTSKÝ PSYCHOLOG:**
www.znamylekar.cz/detsky-psycholog
- **DĚTSKÝ PSYCHIATR:**
www.addp.cz/kontakty
- **MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI**
– registr poskytovatelů pomoci obětem tr. činů:
www.otc.justice.cz/verejne/seznam.jsf
- **STÁTNÍ ZASTUPITELSTVÍ:**
www.verejnazaloba.cz

DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM, z.ú.

- 1 Ambulantní služby Dětského krizového centra**
Dětské krizové centrum, Cílkova 796/7, Praha 4 – Kamýk
e-mail: ambulance@ditekrize.cz
Tel.: 241 480 511, 777 664 672
www.dkc.cz
- 2 Linka důvěry Dětského krizového centra**
Tel.: 241 484 149, 777 715 215 (NON-STOP PROVOZ)
- 3 Telefonní linka důvěry pro rizika kyberprostoru:**
Tel.: 778 510 510 (NON-STOP PROVOZ)

Další kontakty na telefonní linky, krizová centra a neziskové organizace naleznete na webovém portálu **Ministerstva práce a sociálních věcí** (iregistr.mpsv.cz).

Autor textu: PhDr. Zora Dušková, Mgr. Veronika Andrtová

Grafický design: MgA. Barbora Kuklíková D-sign.cz

Vydalo Dětské krizové centrum, z.ú. Praha 2022

www.dkc.cz

BROŽURA SEXUÁLNÍ EXPERIMENTOVÁNÍ

https://www.ditekrize.cz/app/uploads/2019/10/sex_experimentovani.pdf

BROŽURA RIZIKA KYBERPROSTORU

<https://www.ditekrize.cz/app/uploads/2021/12/kyberbrozura-final-prosinec2021.pdf>

BROŽURA SEBEPOŠKOZOVÁNÍ NENÍ ROZMAR

<https://www.ditekrize.cz/app/uploads/2019/10/brozura-sebeposkozovani-web.pdf>

LETÁK LINKY DŮVĚRY DKC

<https://www.ditekrize.cz/app/uploads/2021/01/kybersikana2020-2.pdf>

DESATERO BEZPEČNÉHO CHOVÁNÍ NA INTERNETU

<https://www.ditekrize.cz/app/uploads/2021/01/desatero2020-1.pdf>

PREVENTIVNÍ KOMIKSOVÉ PŘÍBĚH PRO DĚTI

<https://www.ditekrize.cz/prevence/>

**DESATERA PRO DĚTI: NENECH SI TĚLESNĚ UBLIŽOVAT.
NENECH SI SEXUÁLNĚ UBLIŽOVAT. RIZIKOVÉ CHOVÁNÍ DĚTÍ.
PROSTŘEDÍ OHROŽUJÍCÍ DĚTI**

<https://www.chranmedetstvi.cz/>

LETÁK PRO DĚTI: TY A MY NENECHÁME DĚTSTVÍ ZHOŘKNOUT

https://www.chranmedetstvi.cz/files/DKC_letak_2020.pdf

DĚTSKÉ KRIZOVÉ CENTRUM

© 2022 Dětské krizové centrum
www.ditekrize.cz

Projekt je realizován s finanční podporou hlavního města Prahy.

PODĚKOVÁNÍ

RSJ Foundation